

YUZNING YON SOHASI KLINIK ANATOMIYASI QILOQ OLDI CHAYNOV SOHASI JAG' ORTI CHUQURCHASI QULOQ OLDI SULAK BEZI NERVI VA CHAKKA PASTKI JAG' BO'G'IMINING TOPOGRAFIYASI KO'Z OSTI VA YANOQ SOHALARINING CHEGARALARI

Mirzarasulov Javohir

Ilmiy rahbar: Gadayev Asliddin

Annotatsiya

Ushbu maqola kalla asosidaagi suyaklar orasida to'g'ay moddasi b'olib, bu taraqqiyotning to'g'ay bosqichini eslatadi. Kallaning o'sishi liqildoqlar sohasidagi qo'shuvchi to'qima va kalla asosidaagi to'g'ay moddalar hisobiga b'oladi. Yangi tu'gilgan bolalarda kalla suyaklaridagi do'mboqlar, o'siqlar, rivojlangan emas. 7 yoshgacha kalla suyagi uning orqa qismidagi suyaklari hisobiga kattalashadi. 7 yoshdan balo'gat yoshigacha kallaning miya qismidagi suyaklar rivojlanadi. 15yoshdan 24-26 yoshgacha yuz suyaklari rivojlanadi. Qarib qolganda tishlarning tushishi hisobiga kalla suyagining yuz qismida ayrim ch'okishlar kelib chiqadi.

Kalit so'zlar: 1) oldingi liqildoq - fonticulus anterior - peshona va tepa suyaklar orasida b'olib, 2 yoshda bitib ketadi; 2) orqadagi liqildoq - fonticulus posterior - tepa va ensa suyaklari orasida b'olib, 2 oylikda bitib ketadi; 3) oldingi yon liqildoqlar - fonticulus sphenoidalis - ponasimon suyak, peshona suyagi, tepa suyagi va chakka suyaklari orasida joylashib, 2-3 oylikda bitib ketadi; 4) orqadagi yon liqildoq - fonticulus mastoideus - chakka suyagi.

KIRISH

Bosh sohasi pastdan pastki ja'gning pastki qirrasi, tashqi eshituv teshigi, so'rgichsimon o'simta uchi, yuqori ensa chizi'gi va tashqi ensa do'mbo'giga o'tkazilgan chiziq orqali bo'yindan ajralib turadi. Bosh sohasi topografo-anatomik jihatdan 2 qismga bo'linadi: a) boshning miya qismi; b) boshning yuz qismi. Boshning miya qismi yuz qismidan ko'z kosasining yuqori qirrasi, yonoq suyagi, yonoq ravo'gi va undan tashqi eshitish teshigiga o'tkazilgan chiziq orqali ajralib turadi. shu chiziqdan pastda va oldinda joylashgan soha - boshning yuz qismi, yuqori va orqada joylashgan soha boshning miya qismiga kiradi. Boshning miya qismi suyaklariga bosh miyaga tegib turgan barcha suyaklar kiritiladi, ularning soni atigi 8ta b'olib, toq

va juft suyaklarga bōlinadi. Toq suyaklarga peshona, gālvirsimon suyak, asosiy suyak va ensa suyagi kirsa, juft suyaklarga - chakka va tepa suyaklari kiradi. Kalla suyagi miya qismining biror bir suyagining jarohatlanishi bosh miya shikastlanishi deb yuritiladi. Boshning miya qismi bosh gumbazi (fornix cranii) va asosiga (basis cranii) bōlinadi. Bosh suyagining gumbazi va asosi ōrtasidagi chegara: har ikkala tomondan tashqi ensa dōmboġidan ponasimon suyakning tumshuġi (rostrum sphenoidale) gacha davom etadi. Bu chegara quyidagi suyaklardan: yuqori ensa chiziġi, sōrġichsimon ōsimtaning asosi, tashqi eshituv yōlining pastki cheti, chakka suyagi yonoq ōsiġining ildizi va ponasimon suyakning chakka osti qirrasasi (crista infratemporalis) bōylab ōtkaziladi. Shu chiziqdan yuqorida joylashgan qism boshning gumbaziga kirsa, pastda joylashgan qism asos hisoblanadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODIKASI

Quloq chiġanoġi (auricula) chakka-pastki jaġ bōġimi va sōrġichsimon ōsimta orasida joylashgan va qalinligi 0,5 - 1 mm bōlgan elastik toġaydan iborat. Unda toġay usti pardasi va teri bilan qoplangan tashqi (bōrtgan) va ichki (botiq) yuzasi tafovut qilinadi. Quloq chiġanoġining erkin cheti oldinga biroz qayrilib burma (helix) hosil qiladi. Burma tashqi eshituv yōlining ustidan boshlanib, yuqoriga, keyin orqaga va pastga davom etadi. Bu burmaga parallel ravishda anthelix, tashqi eshituv yōli kirish joyining old qismida quloq yumshoġi (tragus), orqa qismida - antitragus joylashgan. Tragus va antitragus lar orasida chuqur ōyma (incisura intertragica) hosil bōladi. Quloq yumshoġi tashqi eshituv yōlining bir qismi hisoblanadi. Anthelix ning ikki oyoqchalari orasida uchburchak chuqurcha (fossa triangularis), quloq chiġanoġining pastida – toġaydan holi bōlgan, yoġ tōqimasidan tuzilgan va teri bilan qoplangan quloq chiġanoġining bōlakchasi (lobus) joylashgan.

Parda-toġay qismi tashqi eshituv yōlining 1/3 qismini egallaydi, uning orqa va yuqori devorlari elastik tōqimaga boy fibrinli biriktiruvchi tōqimadan tuzilgan. Old va pastki devorida vertikal yunalishda joylashgan santoriniy tirqishlari (incisurae santorini) ham fibroz tōqima bilan yopilgan. Shuning uchun tashqi eshituv yōlining parda-toġay qismi oson siljiydi. Tirqishlarning pastida tashqi eshituv yōli quloq oldi sōlak bezi bilan yonma-yon turadi, shuning uchun yalliġlanish jarayoni tashqi quloqdan quloq oldi beziga tarqalishi mumkin. Eshituv yōli parda – toġay qismining suyak qismiga ōtish joyida ancha torayadi. Suyak qismi tashqi eshituv yōlining 2/3 qismini egallaydi. Uning old va pastki devori noġora suyagi, yuqori va orqa devori chakka suyagining pallasi va sōrġichsimon ōsimtadan hosil bōlgan. Suyak qismi egatcha (sulcus tympanicus) bilan tugaydi (noġora parda pay halqasi yordamida shu

egatchaga birikadi), uning oʻrtasida tashqi eshituv yoʻlining eng tor joyi (isthmus) joylashgan.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Tashqi eshituv yoʻlining old devori chakka-pastki jaʼg bōgʻimi bilan yonma-yon joylashadi. Bunda pastki jaʼg suyagining harakati uning parda-toʻgʻay qismiga tarqaladi. Old devori sohasidagi yalliʼlanish jarayoni keskin oʻgʻriq bilan kechadi. Odam iyak sohasi bilan yiqilganda tashqi eshituv yoʻlining old devori sinishi mumkin. Tashqi eshituv yoʻlining yuqori devori ikki suyak plastinkasidan tuzilgan. Yuqori plastinka kalla suyagi oʻrta chuqurchasining tubini hosil qilishda ishtirok etsa, pastki plastinkasi – attikning tashqi (lateral) devori hisoblanadi. Jarrohlik amaliyoti vaqtida noʻgʻora usti bōshliʼgi shu devor orqali ochiladi. Kalla suyagi asosi shu sohadan singanda tashqi eshituv yoʻlidan qon va orqa miya suyuqligining oqishi kuzatiladi. Tashqi eshituv yoʻlining orqa devori sōrʼgʻichsimon oʻsimtaning old devorini tashkil qiladi. Uning klinik ahamiyati shundan iboratki, tashqi eshituv yoʻli orqa yuqori devorining qizarishi va osilib turishi sōrʼgʻichsimon oʻsimta kataklarining yalliʼlanishidan darak beradi. Uning asosidan yuz nervning pastki shoxchasi oʻtadi. Tashqi eshituv yoʻlining pastki devori uni quloq oldi sōlak bezidan ajratib turadi. Suyak qismida pastki devor yuqori devorga nisbatan 4-5 mm uzunroq bōladi. Tashqi eshituv yoʻli teri bilan qoplangan. Parda-toʻgʻay qismida terining qalinligi 1-2 mm ga etadi. Bu qism tuklar, yoʻgʻ va oltingugurt moddasini ishlab chiqaruvchi cerumenal bezlarga boy bōladi. Yoʻgʻ va cerumenal bezlar ajralmasi, hamda kōchgan epidermis tōplami quloq kirining hosil bōlishida qatnashadi. Quloq kiri chaynash harakatida tashqi eshituv yoʻli parda-toʻgʻay qismining tebranishida kōproq ajraladi.

XULOSA

Yosh bolalarda chakka suyagining toshsimon va palla qismlarining chegarasida noʻgʻora bōshliʼgining tomi sohasida bitmagan toshsimon-tangachasimon tirqish (fissura petrosquamosa) bōladi. Bu tirqish orqali qon-tomirlar tōplami bilan birga biriktiruvchi tōqimalar tōplami oʻtadi va bu yoriq infekciya tarqalish yoʻli sifatida xizmat qilishi mumkin. Shuning uchun yosh bolalarda oʻtkir yiringli otitda miya qattiq pardasi taʼsirlanishi natijasida meningizm belgilari yuzaga keladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Bosh va boʻyin sohasi klinik anatomiyasi, operativ jarrohligi oʻquv qoʻllanmasi Professorlar T.A. ASKAROV va N.X.SHOMIRZAEV.